در سپهر پرهیزکاری

برکت ماه ربیع

خطبه نماز جمعه

یکی از زیبایی‌های ماه ربیع، ماهی که با اتفاقات مبارکی همراه است، این است که در ابتدای این ماه، با امام‌زمان(عج) تجدید عهد و پیمان می‌کنیم.
یاد کردن امام عصر(عج)، باب تمام برکات است و وجود آن حضرت و اعتقاد به ایشان، یکی از ویژگی‌های خاص شیعه است.
رهبر معظم انقلاب در گفتار زیبایی در این‌باره می‌فرمایند: بزرگ‌ترین خاصیت این اعتقاد[مهدویت] در میان شیعیان، امیدآفرینی است. جامعه تشیع فقط به برجستگی‌های تاریخ خود در گذشته متکی نیست، چشم به آینده دارد. یک نفر معتقد به مسئله مهدویت طبق اعتقاد تشیع، در سخت‌ترین شرایط، دل [را] خالی از امید نمی‌داند و شعله امید همواره وجود دارد. می‌داند که این دوران تاریکی، این دوران ظلم، این دوران تسلط ناحق و باطل قطعا سپری خواهد شد. این یکی از مهم‌ترین آثار و دستاوردهای این اعتقاد است. البته اعتقاد تشیع نسبت به مسئله مهدویت به همین جا محدود نمی‌شود؛ بِیُمنِهِ رُزِقَ الوَری وَ بِوُجُودِهِ ثَبَتَتِ الأَرضُ و السَّماء؛ مسئله اعتقاد به مهدویت یک چنین اعتقادی است. این شعله فروزان، این فروغ تابان، در جوامع شیعی در طول قرن‌های گذشته وجود داشته است و همچنان وجود خواهد داشت و ان‌شاءا... دوران انتظار منتظران سر خواهد آمد.
در ابتدای ماه ربیع بعد از شهادت امام عسکری(ع)، خلیفه عباسی دستور داد هر مردی را که در منزل امام است، با هر سنی بکشند. مأموران در خانه، آقازاده‌ای پنج‌ساله را دیدند که با دیدن آن‌ها به طرف یک راهرو فرار کرد. آنان به دنبال او رفتند اما وقتی به انتهای راهرو رسیدند، یک سرداب را مشاهده کردند که تمام فضا را آب گرفته است و آن طرف این حوض آب، امام به نماز ایستاده‌اند و روی سجاده هستند. اولین نفر از این سه مأمور، خود را به آب انداخت تا امام را دستگیر کند اما بلافاصله گردابی شکل گرفت و او را به هلاکت رساند. نفر دوم که فکر کرد او شنا بلد نبوده است، گفت من شنا بلدم و خود را به آب انداخت اما دید نه، نمی‌تواند از گرداب جان سالم به درآورد، پس خود را به زحمت بیرون کشید. مأمور سوم که این صحنه‌ها را دید، مؤدب مقابل حضرت ایستاد و عرض کرد ای صاحب‌خانه، ما را عفو کن!
این سرنوشت امام‌زمان(عج) در روز اول امامت بوده است و کسی از شیعیان به ایشان دسترسی پیدا نکرد تا با امام بیعت کند، بنابراین هرساله در این روز، شیعه باید با وجود مقدس امام‌زمان(عج) تجدید بیعت کند.
نکته مهم دیگر این است که وقتی می‌گوییم امام‌زمان(عج) غایب است، به معنای حاضر نبودن ایشان نیست، بلکه منظور، ظاهر نبودن آن حضرت است. در دعای عهد عرض می‌کنیم: خدایا! من را سرباز امام‌زمان(عج) قرار بده. خدایا! زندگی‌ام به شکلی باشد که باشتاب، خواسته‌های ایشان را اجابت کنم.
همچنین ما به درگاه خداوند عرض می‌کنیم که «خدایا! مرا از کسانی قرار بده که در مقابل امام‌زمان(عج) به درجه رفیع شهادت می‌رسند». این شهادت عملیات نیست، بلکه یک خط فکری است؛ به این معناکه ما اصل شهادت را در زندگی انتخاب کنیم و تمام زندگی ما با ولایت امام عصر(عج) باشد که اگر چنین شد، به هر صورتی که از دنیا برویم، شهید خط ایشان خواهیم بود.

برگرفته از خطبه‌های نمازجمعه مشهد
تنظیم: حجت‌الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

بپرس و بدان

خمس اموال کودکان

در این ستون به پرسش‌های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانید پرسش‌های خود را به شماره پیامک ۳۰۰۰۷۲۸۹ با ما در میان بگذارید.

● **سؤال:**
آیا به اموال (درآمد، سرمایه و سود آن) کودک نابالغ، خمس تعلق می‌گیرد؟

● **پاسخ اجمالی:**
در صورت گذشت سال بر اموال کودک نابالغ - همچون سایر افراد - خمس بر او واجب می‌شود، اما به دلیل عدم بلوغ وی، بیشتر مراجع تقلید انجام این تکلیف را برعهده ولیّ کودک دانسته‌اند. اما برخی‌ها پرداخت آن را پس از رسیدن به سن بلوغ بر عهده خود کودک می‌دانند. خمس هدایا، طبق نظر برخی مراجع (برای کودک یا غیرکودک) واجب نیست.

آیت‌ا... العظمی خامنه‌ای: سودِ حاصل از تجارت با اموال او یا منافع کسب، بنا بر احتیاط درصورتی‌که سود حاصل باقی بماند، ادای خمس آن بر خود طفل بعد از رسیدن به سن تکلیف، واجب است.
آیت‌ا... العظمی سیستانی: بله، اگر برای بچه صغیر منافعی به‌دست آید، هرچند از هدایا باشد، اگر در اثنای سال در مؤونه او مصرف نشود، خمس به آن تعلق می‌گیرد و بر ولی صغیر واجب است که خمس آن را بدهد و چنانچه نداد، بر صغیر پس از بلوغ، واجب است که خود خمس آن را بدهد.
آیت‌ا... العظمی مکارم‌شیرازی: هرگاه بچه صغیر درآمدی داشته باشد و از هزینه سال او اضافه بماند، بنا بر احتیاط واجب باید بعد از آنکه بالغ شد، خمس آن را بدهد.
آیت‌ا... العظمی شبیری‌زنجانی: بلی و باید ولی‌اش ادا کند.
آیت‌ا... العظمی صافی‌گلپایگانی: بلی، سرمایه طفل هم متعلق خمس است و جواز تصرف در آن، منوط به ادای خمسش به وسیله ولیّ است.
آیت‌ا... العظمی فاضل‌لنکرانی: اگر کودک غیربالغ سرمایه‌ای داشته باشد و از آن سودی به دست آید، ولیّ (پدر و جد پدری) او به احتیاط واجب باید خمس آن را بپردازد.

بردار و بخوان

سه کاهن

باکتابی که امروز معرفی می‌کنیم، می‌توانید در زمان سفر کنید و به خیلی دورها بروید.
چون داستان کتاب امروز ما در ۱۴۸۰ سال پیش رخ می‌دهد؛ در صحرای حجاز و در میان قبیله بنی‌سعد. اسم کتاب «سه کاهن» است.
سه کاهن، رمانی به قلم مجید قیصری است که نشر «کتابستان معرفت» آن را در ۲۰۵ صفحه منتشر کرده است و اتفاقات زندگانی پیامبر در دوران کودکی ایشان را مرور می‌کند. نویسنده کتاب با انتخاب دوران کودکی پیامبر(ص) و تصویر کردن دنیای پیامبری که هنوز به بعثت نرسیده است، بر شخصیت انسانی او تأکید می‌کند. این اثر روایتی از تلاش حلیمه، دایه پیامبر اکرم(ص)، است که در مدت یک روز برای نجات جان نبی اسلام(ص) از گزند کاهنانی تلاش می‌کند که براساس نشانه‌های ظاهری پیامبر خاتم(ص) به دنبال یافتن و از بین بردن ایشان هستند. گره کار داستان، همین سه کاهن هستند؛ سه کاهنی که ناگهان از ناکجاآباد ظاهر می‌شوند و خواهان کودک داستان ما یعنی پیامبر گرامی(ص) هستند؛ تنها و تنها همان کودک. آن‌ها برای تداوم سلطه و اندیشه باطل خود، بیش از هر زمان دیگری نیاز داشتند که محمد(ص) را پیدا کنند. مجید قیصری توانسته است روایتی داستانی از زندگانی وحیانی پیامبر(ص) در دوران کودکی‌شان به تصویر بکشد.



بررسی کارکردهای فردی و اجتماعی انفاق

کلید آرامش، ضامن امنیت

آمنه مستقیمی| مروری بر احکام مالی اسلام و توصیه‌هایی که برای رسیدگی به یکدیگر در مشکلات و گرفتاری‌ها شده است، به خوبی روحیه دیگرخواهی، ایثار و گذشت و گره‌گشایی را نشان می‌دهد؛ مثل انفاق. احسان و نیکوکاری که به‌ویژه در مناسبت‌هایی مثل بازگشایی سال تحصیلی و در قالب «جشن عاطفه‌ها» و «مهر تحصیلی»، خود را بیش از هر زمان دیگر نشان می‌دهد و باعث می‌شود رد حسرت و غم از چهره بچه‌ها پاک شود.

تأکید قرآن بر لزوم انفاق

انفاق، یکی از فضایل اخلاقی است که در اسلام به‌طور مکرر به آن سفارش شده است. در کاربرد رایج قرآن کریم و متون دینی، انفاق در اصطلاح به اعطای مال یا چیزی دیگر در راه خدا به والدین و خویشاوندان و فقیران و دیگر راه‌های موردنیاز گفته می‌شود. قرآن کریم بر لزوم انفاق از روزی‌ای که خداوند به بندگان عطا کرده است، تأکید می‌کند: «وَ إِذا قِیلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ ا... و هنگامی که به آن‌ها گفته شود از آنچه خدا به شما روزی کرده است، انفاق کنید.....»(یس، ۴۷).

آرامش درون و آسانی کار

انفاق در وهله نخست دارای آثار فردی است وقبل از آنکه دیگران و جامعه را بهره‌مند کند، به عامل و صاحب خود خیرات و برکات می‌رساند. یکی از این آثار مهم، آرامش درونی است؛ چنان‌که قرآن در آیه ۲۶۲ سوره بقره می‌فرماید: «کسانی که اموال خود را در راه خدا انفاق می‌کنند... و نه ترسی دارند، و نه غمگین می‌شوند». انفاق، کار انسان را آسان و مشکلاتش را هموار می‌کند. قرآن کریم در این‌باره تأکید می‌کند: «اما آن که (در راه خدا) انفاق کند و پرهیزکاری پیش گیرد، ما او را در مسیر آسانی قرار می‌دهیم» (لیل، ۵ و ۷).

برکت رزق و روزی

از دیگر آثار فردی و خانوادگی انفاق، خیر و برکت در رزق و روزی و بازگشت سود آن به انفاق‌کننده‌است. خدای سبحان می‌فرماید: «کسانی که اموال خود را در راه خدا انفاق می‌کنند، همانند بذری است که هفت خوشه بروياند که در هر خوشه، صد دانه باشد و خداوند برای هرکه بخواهد[آن را] چندبرابر می‌کند و خداوند گشایشگر داناست» (بقره، ۱۶۲) علاوه بر این، انفاق موجب قرب و نزدیکی انسان به خدا می‌شود: «وَمِنَ الْأَعْرابِ مَن..... و يَتَّخِذُ ما يُنفِقُ قُرُبات عِندَ ا... الا اِنَّها قُربَه لَهُم» (توبه، ۹۹).

خدا عوض انفاق را می‌دهد

امام صادق(ع) به مردی که با اشاره به آیه «وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ...» ادعا کرد که او انفاق می‌کند، اما عوض و جایگزینی نمی‌بیند، فرمودند: «آیا خیال می‌کنی خداوند خلف وعده می‌کند؟ [آن مرد گوید] عرض کردم: نه. فرمودند: «پس علت چیست؟» گفتم: نمی‌دانم. حضرت فرمودند: «اگر فردی از شما مال حلال به‌دست آورد و به حق انفاق کند، درهمی انفاق نکند، مگر اینکه خداوند عوض آن را بدهد». ایشان همچنین می‌فرمایند: «انفاق کن و به [پرداخت] عوض آن، یقین داشته باش» و نیز در جایی دیگر تأکید می‌کنند: «صدقه دادن، دین را ادا می‌کند و برکت بر جای می‌نهد».

مشوق‌های دین برای انفاق

آمرزش، قرار گرفتن در زمره صالحان و نیکوکاران، بهره‌مندی از امدادهای الهی، کسب سود دنیوی و اخروی، برکت مال، تزکیه، تجارت زوال‌ناپذیر، تقرب به خدا، تقوا، تکامل، بهره‌مندی از توشه آخرت، جبران مال انفاق شده، رحمت خدا و رستگاری، برخورداری از دعای خیر پیامبر(ص)، فرجام نیک، جلب محبت خدا و هدایت، از دیگر آثاری است که آیات و روایات برای انفاق به آن اشاره کرده‌اند و هریک به‌تنهایی مشوقی است تا انسان در این مسیر قرار بگیرد. کیست که نخواهد از رحمت و محبت خداوند بهره ببرد یا آنکه در زمره صالحان باشد؟

آثار اجتماعی انفاق

انفاق دارای آثار و برکات اجتماعی متعددی است. درپی انفاق و کاهش آلام و رنج‌های فقرا و محرومان و کاهش سرقت و احساسات منفی ناشی از تفاوت طبقاتی، امنیت و آرامش بر جامعه حاکم می‌شود؛ چنان‌که اگر مالی برای تقویت بنیه دفاعی انفاق شود، امنیت اجتماعی را برای جامعه مسلمانان به ارمغان می‌آورد. علاوه بر این، انفاق باعث کاهش فقر اقتصادی و آسیب‌های ناشی از آن می‌شود؛ چون فقر به دنبال خود، اعتیاد، طلاق، دزدی و آسیب‌های دیگر را به همراه می‌آورد.

انفاق‌های مردود!

انفاق برای اینکه آثار گفته‌شده را داشته باشد، نیازمند رعایت شروط و آدابی است. با توجه به آیات و روایات، انفاق و کمک‌های مالی به نیازمندان اگر برای رضای خدا باشد، باعث خیر و برکت و گشایش رزق و روزی خواهد شد. انفاق هنگامی مقبول خداوند و موجب پاداش خواهد بود که انفاق‌کننده، به خدا و پیامبر(ص)، ایمان داشته باشد، لذا انفاق منافقان بدین دلیل که آنان در باطن به خدا و رسول ایمان نیاورده بودند، مردود معرفی شده است.

شروط و مصارف انفاق

قصد قربت و رضای خدا، انفاق از مال حلال، انفاق از چیزهای محبوب و مطلوب، میانه‌روی، انفاق پنهانی و انفاق در شرایط سخت و دشوار، از دیگر آداب و شروطی است که برای انفاق بیان شده است و سبب قبولی آن می‌شود. موارد مصرف انفاق هم خود جای بحث دارد؛ در آیات متعددی که از مصارف انفاق سخن رفته است، خویشاوندان مقدم بر دیگران ذکر شده‌اند که باز از میان آن‌ها، پدر و مادر مقدم بر دیگران هستند.

روشنا

خاتم الانبیاء حضرت محمد(ص): اطلبوا العلم ولو بالصین

حضرت محمد(ص): دانش بجویید؛ اگرچه در چین باشد. (بحارالانوار، ج یک، ص ۱۸۰)

مهربان، مثل او

شفا

یکی از نکته‌هایی که خوب است ما به‌عنوان مسلمانی که پیامبری شهره به مهربانی داریم در برخورد با دیگران رعایت کنیم، عطوفت و مهربانی با خود و دیگران است. هر فردی در زندگی کم‌وبیش گرفتاری‌ها و مشکلاتی دارد، ولی این باعث نمی‌شود که انسان در رویارویی با دیگران با چهره‌ای گرفته و عبوس و سرد مواجه شود. پیامبر بزرگ مسلمانان هم در رفتار و هم در کلام خویش به مهربانی و محبت با دیگران توصیه کرده‌اند. در ادامه برخی از این توصیه‌ها را می‌خوانیم.

- **خداوند، مهربان است و مهربان را دوست دارد و مهر خود را بر هر مهرورزی نهاده است.**
- **مهربانی خداوند تنها شامل حال فردی شود که بر همه مسلمانان، عطوفت و مهربانی داشته باشد.**
- **پیامبر(ص) برای همه مردم اعم از کافر و مؤمن، رحمت عامه است و برای مؤمنان، رحمت خاصه.**
- **همواره می‌فرمود هرکه رحم نکند، به او رحم نمی‌شود.**
- **در غم و شادی همراه مردم بود، لذا به تشییع جنازه آن‌ها می‌رفت.**
- **هرگاه یکی از برادران دینی را سه روز نمی‌دید، سراغ او را می‌گرفت.**
- **اگر شخصی در سفر بود، برایش دعا می‌کرد و اگر بیمار بود، به عیادتش می‌رفت.**
- **خداوند، رحمت و مهربانی‌اش را قرار نمی‌دهد و فرونمی‌فرستد مگر بر شخص مهربان.**
- **هنگامی که سوار بر مرکب بود، اجازه نمی‌داد کسی همراه او راه برود، بلکه او را سوار می‌کرد.**

منابع: محمدی ری‌شهری، میزان‌الحکمه، قم، دارالحدیث، ج ۴. / ورام، ابن ابی‌فراس، مجموعه ورام، قم، مکتبه‌الفقیه، ج ۲، ص ۱۱.